

többen s többen hirdetik, hogy — „városiasodik a magyar!“

Peéry Rezső barátom mondotta: „elbuktunk Szlovenszkón“. Dornkappel, a munkásnegyed ezt a fogalmat „elbuktunk“, nem ismeri. A pozsonyi külváros oly mélyen alant van, hogy itt bukni, lejjebb jutni már nem lehet és ha kiutnak csak egyetlen lehetősége is akad, az e nép számára fölfelé mutat. Uj népdalok születnek ebben a sorsban és a vidék, mely a jobbágyság legsötétebb napjaiban egy tizenhetedik századbeli megyei dokumentum szerint „nem átallotta urairól gunyos nótákat és trágárságokat énekelni“, még őrzi az önmentő, ellenszegülő szándékot és ma is ilyen szilajságokkal felel az egykori Sarlósnak:

Szabadság szellője

Álmotokat szőjje.

Nem lesz senki közületek

Urak szeretője!

A Sarló megrázó magyar értelmiségi zendülése a szellemi elégedetlenség kirobbanása volt s ez a robbanás szertehordta vetését. Megértem hát, ha a régi Sarló-gárda szellemét, az életem útjára szóló pozsonyi emléket, azokban lelem fel, akik a széles magyar népmozgalmisság szószólói és hordozói. Elsősorban a lobogó Vass Lászlóra gondolok és Ferencz Lászlóra, a Magyar Nap lelkes szerkesztőire és a Sarló egyik bírálójára és mesterére: Fábry Zoltánra. Bárcsak erre a vándoruttra kelt szlovenszkói néphez találna el mindenki, aki a pozsonyi jelképes Manderla-ház alatt magyar sorsot kutat, magyar jövőt viv.

HOLLÓS KORVIN LAJOS: VERSEK

SZEGÉNYEK TELE

*Mint, aki egykor kedvesem volt,
a szelíd rajzú, egyszerű,
magában szép, akár a mennybolt —
s hogy réám unt, bolondot gondolt
és hideg, pompás, buja, barbar
szépséggé nőtt, kifodrozott
hajú, vad karmín-körmű kalmár
díszé, kinek csak nyírt vonal már*

*szemöldöke, e hajdan inda
vastagságú fekete iv
s most uniformis-arcu, mint a
dámák és úri ringyók kint a
körúton s bent a szalonokban,
kietlen pompa, vad, rideg
ékeség, aminőből sok van
e meghigult, hibbant napokban —*

*úgy lett e hamvas őszből érdes
szépségű tél, halk hermelin
palástú, tigrisleptű, mérges
fenevad, amely prédáért les
közöttünk, akik fogvacogva
páránk lig ponyvája alá*

bújunk előre bús halomba;
mert nekünk e szikrázó pompa

csattogó fogak húsbatépő
harapása csupán, ami
testünkön csontjainkig érő
sebet ejt, veszett marást, kéklő
fagyást... Igen, nekünk e pompa
száraz köhögést okozó
láz, fullasztó katakomba,
melynek sötét mélyén szorongva

lessük e nekünk mit se mondó
szépséget, mely másnak csodás,
de számunkra csak egy halom hó,
fehér halál, pelyhekben omló
gépfegyvertűz, vagy hideg láva;
— mert kérdezd meg csak egyszer azt,
akinek elfagyott a lába
s szobájába csak polc a kályha.

Szobáink fala fázva pattan,
lámpánkban megfagy az olaj
s a süket, borzongó agyakban
csak a tavasz reménye lappang.
És mint az éhes csecsemők,
tátogó szájjal elalélunk
már a kiapadt csecs előtt:
a zsugori vén nap előtt.

Hideg hieroglifa a télnek
szépsége, olvashatatlan
ékirás a fázó szegénynek,
ki a téllal csupán szegényebb,
hiszen testére rongyosabb
jelmezt kényszerít a hideg
és megjelölve, mint a rab,
evvel is boldogtalanabb.

EGY REGI VASARNAP DÉLUTÁN

Fehér, zömök, doromboló
felhőcskék gombolyodtak fenn a
tótágast álló kék tavon.
Lenn cammogott a vén folyó
hallgatagon.

Babérolajszin fák alatt
vasárnap délutáni csöndben
gyökértelen tapogatott
fa-múltját álmodva a pad
s festékszagot

Utazott, hogy részt vegyen
 élő vérei versenyében
 s szivta a föld hűvös husát
 meddön, — ó halott szerelem,
 tűnt ifjuság!

Csontváza lett a sírköve:
 évgyűrűi fakó betűkkel
 hirdették, hogy élt valaha,
 hogy ága volt, gallya, töve
 és dereka.

Száradt ölében most a pad
 kis inast ringatott, ki dermedt
 szívvel leste, hogy vall a mult.
 A gáton ösztövérvonatot
 némán gurult,

mintha olajon siklana,
 nem vas-sinen... S e kép fölött egy
 magas erkély tárt ablakán
 — hogy rezgett a ház sík fala —
 egy zongorán

Grieg zengett fjordok csobbanó
 s megtörő hullámai hangján
 — s a dallam tükrében a gát,
 a parka vonat, a folyó
 látta magát

s a pad is a kis inással a karján.

SANGHÁJI BALLADA

A házunk előtt hova tűnt a fa,
 anyám?
 A szép sisakkal hova ment apa,
 anyám?
 A nagy sárkányról miért nem mesélsz, szólj hát?
 S ha éhes vagyok, miért nem adsz szóját,
 anyám?

És hogy hívják e sok sárkányt az égen,
 anyám?
 Ezekről sohasem szóltál a mesékben,
 anyám?
 És miért hintenek el tüzesőt
 s miért nem kelnek fel az elesők,
 anyám?

Mű durran úgy most mindig és mi zsong,
 anyám?
 És miért kell most folyton futni, mondd

anyám?
 És hol vannak, akiket ismerek,
 mondd, hova lett a többi kisgyerek,
 anyám?

Fejünk felett mért dől össze a ház,
 anyám?
 És miért jajgatsz, miért kiabálsz,
 anyám?
 A dült tereken miért rohanunk át
 s miért égnek a Jangcsében a dsunkák,
 anyám?

Miért nem felelsz? Felelj! Anyám, hol vagy,
 anyám?
 Éjjel van és én nem látom a holdat,
 anyám!
 Nem látlak. Hol vagy?... Ó csak hallanám
 a hangodat, a hangodat, anyám!
 Anyám!
 Én nem látlak!... Én nem látok, anyám!

A FRANCIAORSZÁGI MAGYAROK NYELVE

Irta: MOSONYI FERENC

A *Magyar Statisztikai Zsebkönyv* 1936. évi kötete szerint tavaly az utódállamok magyarjain kívül 776.000 ember vallotta magát magyarnak a világ minden táján. Ez adat megbízhatóságában minden okunk megvan kételkedni, hiszen csupán az amerikai Egyesült Államokban 700.000-re teszik a magyarnyelvűek számát! Ezért az egymilliószám sokkal közelebb jár a valósághoz. A világháború befejeztével megindult második nagy kivándorlási hullám 1930 körül — a gazdasági válság következtében világszerte mutatkozó elzárkozás folytán — végleg leülepedett, ami azóta a magyar diaszpóra bizonyosfajta megszilárdulásához vezetett. Az újabb tömeges kivándorlás és hazavándorlás hullámmásával összetételükben és szerkezetükben állandóan változó magyar nyelvszigetek stabilizálódása ezáltal megkezdődhetett. Főlétséges hangsúlyozni, hogy ez az állapot a kívülről többé fel nem frissülő magyar nyelvszigeteknek egy-két nemzedéken belül a teljes elvesztésével fenyeget. Intő például az amerikai magyar néprészt hozhatjuk fel, mely alig a harmadik nemzedékbe lépve eredeti létszámának felére süllyedt. A magyar diaszpórában a törzsmagyarsággal összekötő legerősebb szálát természetesen a nyelv teszi. Nem érdektelen tehát konkrét példán, a franciaországi magyarok nyelvén keresztül megmutatni, mint lazul szükségszerűen még egy olyan fiatal magyar sziget életében is, amilyen a franciaországi, a magyar közösségi tudat s mint termi a diaszpórában a magyar nyelv új mellékhatásait.

*

Az első számszerű adat a franciaországi magyarokról 1901-ből való, amikor 1306 magyart tartottak nyilván Párizsban. 1911-ben ez a szám 1857-re emelkedik. A háború ezt a jelentéktelen számot is erősen lecsök-